

Ярослав Сергійович Галстян

аспірант кафедри теоретичної і практичної філософії професора Й. Б. Шада
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022, Україна

<https://orcid.org/0009-0007-1193-2750>

Артем Вікторович Перчик

аспірант кафедри теоретичної і практичної філософії професора Й. Б. Шада
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022, Україна

<https://orcid.org/0009-0002-4917-7846>

РИТОРИКА ЦИФРОВОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ: НЕО, ШРЕК ТА ЕВОЛЮЦІЯ АГЕНТНОСТІ В ЕПОХУ АЛГОРИТМІВ

Стаття присвячена експлікації онтологічних трансформацій риторичної суб'єктизації в умовах дигітальної медіації. Через герменевтичний аналіз архетипічних фігур Нео («Матриця») та Шрека (однойменний анімаційний наратив) концептуалізуються парадигмальні модуси конститування суб'єктності в епоху post-digital. Дослідження артикулює перехід від постструктуралістської деконструкції картезіанського cogito до емерджентних форм розподіленої агентності в гібридних людино-машинних асамбляжах.

У роботі ідентифіковано три дистинктивні епістемологічні моделі: техногностичну (репрезентовану фігурою Нео), постіронічну (втілену в образі Шрека) та постантропологічну (маніфестовану алгоритмічними акторами). Перша модель експлікує модерністський проект емансипації через вертикальну трансценденцію та бінарні опозиції реальне/симулятивне. Друга демонструє постмодерністську стратегію горизонтальної імманентності, де іронія функціонує як онтологічна категорія. Третя виявляє радикальну детериторіалізацію риторичної агентності в умовах алгоритмічного управління.

Аналізується фундаментальна реконфігурація класичної риторичної тріади (ethos, pathos, logos) у дигітальному просторі. Пафос трансформується з афективної диспозиції в перформативну практику через механізми партиципації. Логос редукується до ймовірнісних алгоритмів машинного навчання. Етос конститується як гібридний феномен на перетині людського та нелюдського.

Досліджується криза автентичності в контексті генеративних технологій, що проблематизує традиційні епістемологічні дихотомії істинне/хибне. Пропонується концепція нової риторичної етики, фундованої на принципах алгоритмічної транспарентності та усвідомленої гібридності комунікативних актів.

Артикулюються перспективи подальших досліджень постантропологічних форм риторичної суб'єктизації, зокрема постіронічного гностицизму (синтез трансцендентального та іронічного модусів) та техномететичної агентності (алгоритмічне виробництво дискурсивної присутності) як можливих онтологічних фреймворків для концептуалізації риторики в умовах постгуманістичного повороту.

Ключові слова: **цифрова суб'єктність, постіронія, алгоритмічна риторика, техногностицизм, мультимодальність, постантропологічна риторика.**

Як цитувати: Галстян, Я., Перчик, А., (2025). Риторика цифрової суб'єктності: Нео, Шрек та еволюція агентності в епоху алгоритмів. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Теорія культури і філософія науки», (71), 52-58.*
<https://doi.org/10.26565/2306-6687-2025-71-06>

In cites: Halstyan, Y., Perchik, A., (2025). Rhetoric of digital subjectivity: Neo, Shrek, and the evolution of agency in the age of algorithms. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Theory of Culture and Philosophy of Science, (71), 52-58*
<https://doi.org/10.26565/2306-6687-2025-71-06> [In Ukrainian]

Культурний ландшафт сьогодні характеризується безпрецедентною трансформацією комунікативних практик під впливом цифрових технологій. У цьому контексті формуються нові модуси суб'єктності – специфічні способи конституювання та репрезентації «Я», які виникають після постструктуралістської «смерті суб'єкта». Якщо філософія XX століття, від Фуко [Foucault, 1970] до Дельоза [Deleuze, Guattari, 1987], деконструювала класичного картезіанського суб'єкта, виявляючи його розщеплення, децентрованість та дискурсивну сконструйованість, то цифрова епоха породжує якісно нові форми цієї фрагментованої суб'єктності. Ці модуси вже не просто заперечують цілісність суб'єкта, а конструюють нові форми розподіленої агентності через взаємодію з алгоритмічними системами, цифровими інтерфейсами та мережевими спільнотами. Суб'єкт тепер існує не як «розщеплений» (split subject) лаканівської психоаналітичної теорії, а як «мультиплікований» і «розподілений» між різними платформами, профілями та цифровими ідентичностями.

Ця ситуація вимагає філософського осмислення через призму риторичного аналізу, оскільки саме риторичні механізми визначають, як ця нова суб'єктність конструює себе в цифровому просторі. Особливої уваги заслуговує феномен постіронічної риторики – концепт, розроблений такими теоретиками як Лі Константиноу [Konstantinou, 2016] у праці «Cool Characters: Irony and American Fiction». Постіронія виникає як відповідь на вичерпання постмодерністської іронії, яка після Рорті [Rorty, 1989] та Деррида [Derrida, 1976] стала домінантним модусом інтелектуального дискурсу. Постіронічна риторика не повертається до наївної щирості премодерну чи модерністської автентичності, а створює новий режим висловлювання, де іронія та щирість парадоксально співіснують. Цей феномен особливо яскраво проявляється в цифровій культурі, де суб'єкт одночасно усвідомлює свою сконструйованість (урок постструктуралізму) і все ж прагне якоїсь форми автентичного висловлювання.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю концептуалізації саме цих трансформацій риторичних механізмів формування постпостмодерної суб'єктності в умовах алгоритмічної медіації та інформаційної надлишковості. Порівняльний аналіз культурних архетипів Нео з «Матриці» та Шрека з однойменного анімаційного фільму дозволяє виявити дві парадигмальні стратегії відповіді на кризу суб'єктності: техногностичну спробу реконструкції автономного суб'єкта (Нео) та постіронічне прийняття фрагментованості як ресурсу для нових форм агентності (Шрек). Цей аналіз дозволяє простежити, як в умовах «після смерті суб'єкта» формуються нові риторичні механізми конституювання цифрової суб'єктності, що працюють не з відновленням втраченої цілісності, а з продуктивним освоєнням множинності та розподіленості.

Мета дослідження: концептуалізувати трансформацію риторичних механізмів формування суб'єктності в цифрову епоху через компаративний аналіз архетипічних моделей Нео та Шрека та дослідити формування постантропологічних форм риторичної агентності.

Завдання дослідження. 1) Експлікувати риторичні механізми конструювання суб'єктності в контексті техногностичної парадигми (на прикладі Нео). 2) Проаналізувати специфіку постіронічної риторики як стратегії формування суб'єктності в умовах симулятивної реальності (на прикладі Шрека). 3) Виявити онтологічні імплікації візуальної та мультимодальної риторики у формуванні цифрової суб'єктності. 4) Дослідити трансформацію класичних риторичних категорій (ethos, pathos, logos) у цифровому медіапросторі під впливом алгоритмічних систем. 5) Проаналізувати формування гібридних форм суб'єктності у взаємодії людських та машинних агентів. 6) Окреслити перспективи розвитку риторичних практик у контексті постантропологічної парадигми та кризи автентичності.

Об'єктом дослідження є риторичні механізми формування суб'єктності в цифрову епоху.

Предмет дослідження – трансформація риторичних структур суб'єктності у фігурах Нео та Шрека як репрезентативних архетипах digital modern.

Техногностична риторика суб'єкта, або Нео як архетип модерністського прориву. У філософському дискурсі кінця XX століття актуалізується проблематика симулятивної природи реальності, концептуалізована Жаном Бодріаром [Baudrillard, 1994] як гіперреальність, що витісняє референційні зв'язки з об'єктивним світом. У цьому контексті фігура Нео з кінотрилогії «Матриця» постає як втілення техногностичної парадигми – специфічної форми сучасного гностицизму, що переносить дуалізм духу та матерії у площину протиставлення аналогової реальності та цифрової симуляції. Риторична структура суб'єктності Нео ґрунтується на класичній тріаді. Ethos Нео конститується через

онтологічний вибір між двома модусами буття – симулятивним (синя пігулка) та автентичним (червона пігулка). Цей вибір має екзистенційний характер, оскільки визначає саму можливість суб'єктності як такої. У просторі Матриці суб'єкт редукується до функції системи, тоді як поза нею він набуває потенціалу трансценденції. Pathos функціонує як афективний двигун трансформації – від первинного відчуття погрози «щось не так» (the splinter in your mind) до месіанського покликання як обіцянки. Емоційна траєкторія Нео репрезентує класичний наратив ініціації: сумнів – прозріння – прийняття місії. Цей пафос має виразно романтичне забарвлення, адже передбачає можливість героїчного подолання системних обмежень через індивідуальний прорив. Logos Нео втілюється у здатності «бачити код» – специфічній формі раціональності, що проникає крізь поверхню явищ до їхньої цифрової сутності. Ця раціональність має подвійну природу: з одного боку, вона деміфологізує реальність, виявляючи її штучність; з іншого – реміфологізує суб'єкта, наділяючи його надлюдськими здібностями маніпуляції кодом.

Таким чином, риторика Нео функціонує в парадигмі вертикальної трансценденції – виходу за межі даності до вищої реальності. Ця риторика ґрунтується на фундаментальному бінаризмі: істинне/хибне, реальне/симулятивне, свобода/контроль. У цьому сенсі Нео репрезентує модерністський проект емансипації, перенесений у цифровий контекст.

Постіронічна риторика імманентності: Шрек як архетип digital native. Якщо Нео втілює модерністську віру в можливість прориву до автентичної реальності, то Шрек репрезентує постмодерністське прийняття фрагментарності та симулятивності як імманентних умов існування. Його риторика не спрямована на подолання системи, а на іронічне освоєння її периферійних зон. Ethos Шрека конститується через прийняття власної маргінальності як форми сили. На відміну від Нео, який прагне стати «тим, хто він є насправді» (The One), Шрек утверджує себе через те, ким він уже є – огром, мешканцем болота, суспільним ізгоєм. Його етос – це етос радикальної тілесності, що протистоїть не через трансценденцію, а через надмірну присутність. Pathos у риторичній структурі Шрека функціонує як іронічний захист від травматичного зіткнення з реальністю. Його емоційність має виразно постіронічний характер – це не цинічне заперечення цінностей, а їх іронічне переприсвоєння. Любов, дружба, героїзм – усі ці категорії не відкидаються, а реконтекстуалізуються через призму гротеску та пародії. Logos Шрека – це не раціональність прориву, а раціональність бриколажу. Він не розкриває приховані істини, а творить власний світ з наявних культурних фрагментів. Його мудрість – не гностична, а практична, заснована на прийнятті обмежень та іронічній грі з ними. Знаменита метафора цибулі («Ogres are like onions») виражає не глибинну істину, а принципову множинність поверхонь без остаточного ядра.

Риторика Шрека функціонує в парадигмі горизонтальної імманентності – не виходу за межі, а освоєння периферії. Вона заперечує бінарні опозиції, замінюючи їх іронічним балансуванням між протилежностями. У цьому сенсі Шрек репрезентує постмодерністську стратегію виживання в умовах краху великих наративів.

Візуальна риторика як онтологічний фундамент цифрової суб'єктності. Компаративний аналіз візуальних стратегій «Матриці» та «Шрека» дозволяє виявити фундаментальну трансформацію відношення між поверхнею та глибиною в цифрову епоху. Якщо модерністська естетика припускає наявність прихованої істини за видимою поверхнею, то постмодерністська естетика утверджує поверхню як єдину доступну реальність.

Візуальна риторика «Матриці» оперує естетикою прориву: знаменитий «цифровий дощ» символізує можливість побачити код за образом, bullet time демонструє здатність трансцендувати фізичні обмеження, зелений фільтр маркує простір симуляції як онтологічно вторинний. Ця естетика працює на підтримку гностичного наративу про приховану реальність.

Натомість візуальна риторика «Шрека» утверджує естетику надлишковості: гіпертрофована тілесність персонажів, пародійне цитування казкових кліше, навмисна «пластиковість» комп'ютерної анімації. Ця естетика не приховує свою штучність, а виставляє її напоказ, перетворюючи на джерело іронічної насолоди.

У цьому протиставленні виявляється фундаментальна трансформація онтологічного статусу візуального в цифрову епоху: від репрезентації реальності до її конституювання. Візуальне більше не відсилає до чогось поза собою, а стає самореферентним простором смислотворення.

Меметична трансформація суб'єктності: від героїчного наративу до вірусної циркуляції. Особливого значення набуває аналіз постдигітального життя цих архетипів у просторі інтернет-культури. Якщо Нео залишається об'єктом ностальгічної сакралізації, то Шрек зазнає тотальної

мемефікації, перетворюючись на універсальний семіотичний матеріал для нескінченних реконтекстуалізацій. Меметична доля Нео виявляє обмеженість модерністської риторики в умовах цифрової надлишковості. Його образ циркулює переважно як об'єкт ностальгії за «справжнім» кіберпанком або як матеріал для філософських роздумів про природу реальності. Спроби мемефікації Нео («What if I told you...») залишаються в межах його початкової риторичної структури – серйозної, дидактичної, спрямованої на розкриття істини. Натомість Шрек демонструє надзвичайну адаптивність до меметичного середовища. Його образ піддається нескінченним трансформаціям: «Shrek is love, Shrek is life», «Somebody once told me», численні deepfake-відео, фан-арт у всіх можливих стилях. Ця пластичність зумовлена самою природою його риторики – іронічної, самопародійної, відкритої до реконтекстуалізації. Меметична трансформація виявляє фундаментальну відмінність між двома типами суб'єктності: якщо Нео прагне зберегти цілісність та автентичність, то Шрек існує через розпорошення та мультиплікацію. Перший намагається протистояти симулятивній природі цифрового простору, другий – використовує її як ресурс для нескінченного самовідтворення.

Тілесність як риторичний простір: між дематеріалізацією та гіпертілесністю. Аналіз репрезентації тілесності в обох архетипах розкриває протилежні стратегії відношення до матеріальності в цифрову епоху. Тіло Нео проходить траєкторію від ілюзорної матеріальності (у Матриці) до справжньої дематеріалізації (здатність бачити та маніпулювати кодом). Його тілесність стає прозорою, функціональною, підпорядкованою вищій меті. Тіло Шрека, навпаки, утверджується через надлишкову матеріальність. Його огрська природа – це не недолік, який треба подолати, а джерело сили та ідентичності. Гротескна тілесність Шрека функціонує як форма опору гладкій естетиці цифрового – через запахи, бруд, тілесні рідини, фізіологічні процеси. Ця опозиція виявляє дві стратегії суб'єктизації в цифровому просторі: трансценденцію тіла (Нео) та його гіперболізацію (Шрек). Перша веде до розчинення суб'єкта в інформаційних потоках, друга – до утвердження його через надмірну присутність.

Іронія як онтологічна категорія digital modern. Порівняльний аналіз дозволяє концептуалізувати іронію не просто як риторичний прийом, а як фундаментальну онтологічну категорію цифрової епохи. Якщо для Нео іронія залишається на рівні ситуативного гумору ("I know kung fu"), то для Шрека вона стає способом буття. Постіронічна позиція Шрека не заперечує цінності (любов, дружбу, героїзм), але переосмислює їх через призму самопародії. Ця стратегія виявляється надзвичайно продуктивною в умовах інформаційного перенасичення та кризи автентичності. Іронія функціонує як захисний механізм, що дозволяє зберігати емоційну залученість без наївної віри в абсолютні істини.

Digital modern [Kirby, 2009] характеризується парадоксальним поєднанням тотального скепсису та інтенсивної афективності. Шрек втілює цей парадокс через фігуру «щирої іронії» – здатності бути одночасно дистанційованим та залученим, скептичним та емоційним.

Герменевтика майбутнього: постлюдська перспектива. У перспективі подальшого розвитку цифрових технологій обидва архетипи набувають нового значення. Нео може бути прочитаний як передчуття постлюдського стану – злиття людини з інформаційними системами, подолання біологічних обмежень через технологічну трансценденцію. Шрек, натомість, репрезентує стратегію збереження людського через іронічне дистанціювання від технологічних імперативів. Можливо, майбутня суб'єктність буде синтезом цих двох стратегій: постіронічний гностицизм, що поєднує прагнення до трансценденції з іронічним усвідомленням її неможливості. Або техномеметична суб'єктність, що використовує алгоритмічні системи для створення нових форм іронічної присутності.

У digital modern риторична суб'єктність зазнає радикальної трансформації, виходячи за межі суто людського. Якщо Нео репрезентує останню спробу утвердження автономного людського суб'єкта через технологічний прорив, а Шрек демонструє постіронічне прийняття власної фрагментованості, то сучасні цифрові платформи породжують принципово нові форми гібридної суб'єктності. Ці гібридні асамбляжі людей і машин формують нову онтологію риторичного акту. Рекомендаційні алгоритми YouTube чи TikTok не просто передають повідомлення – вони самі стають риторичними агентами, що формують дискурсивне поле через селекцію та курацію контенту. Голосові асистенти (Siri, Alexa) виступають як квазісуб'єкти, що володіють специфічним ethos'ом – дружнім, услужливим, але водночас нейтральним та безособовим.

Ця трансформація ставить фундаментальне питання: чи можлива риторика без людського суб'єкта? Генеративні моделі на кшталт GPT демонструють здатність до продукування риторично ефективних текстів, але їхній logos принципово відрізняється від

людського – це не раціональність аргументації, а статистична ймовірність наступного токена.

Трансформується не лише суб'єкт, а й об'єкт риторичного впливу. Алгоритмічні аудиторії – це вже не пасивні реципієнти, а активні співтворці комунікативного простору. Якщо риторика Нео передбачала пробудження пасивної маси, а риторика Шрека – іронічну гру з культурними кодами аудиторії, то в епоху платформного капіталізму аудиторія стає соціотехнічним конструктом.

Лайки, репости, коментарі – це не просто форми зворотного зв'язку, а елементи риторичної співтворчості. Кожна взаємодія з контентом змінює алгоритмічне формування аудиторії, створюючи динамічні «бульбашки фільтрів» [Pariser, 2011]. Відбувається фундаментальна трансформація самої природи pathos'у. Якщо в класичній риторичній pathos означав здатність оратора викликати емоції в аудиторії через промову, образ чи текст, то в цифрову епоху емоційна залученість реалізується саме через активну участь. Сучасний pathos – це вже не пасивне переживання емоцій, а їх активне вираження через цифрові дії: лайки, коментарі, репости, створення власного контенту у відповідь. Емоційна риторика перестає бути лише про сприймання – вона стає про дію. Аудиторія не просто «відчуває» емоції у відповідь на повідомлення, а демонструє та підсилює їх через свою цифрову активність. Кожен клік, кожен репост, кожен емодзі стають не просто реакцією, а формою емоційного висловлювання, що впливає на алгоритмічне формування майбутнього контенту. Участь (participation) таким чином стає новою формою pathos'у – емоції тепер не тільки відчуються, але й перформативно створюються через взаємодію з платформою. Ця партиципаторна природа цифрового pathos'у фундаментально змінює динаміку риторичного впливу. Натиснути «лайк» – це одночасно відчувати емоцію і висловити її, причому це висловлювання негайно стає частиною алгоритмічної системи, що формує подальший емоційний ландшафт платформи.

Якщо візуальна риторика «Матриці» оперувала опозицією код/образ, а «Шрек» грав з анімаційною естетикою, то сучасні цифрові медіа створюють принципово гібридні форми. TikTok, Instagram Reels, YouTube Shorts демонструють злиття тексту, відео, звуку, емодзі, фільтрів у єдину комунікативну дію. Ця мультимодальність не просто розширює риторичний інструментарій – вона трансформує саму природу переконання. Ефективність повідомлення визначається не силою аргументу, а здатністю до вірусного поширення, меметичної адаптивності, алгоритмічної оптимізації. Шрек у цьому сенсі виявляється більш адаптованим до нової риторичної реальності, ніж Нео – його образ легко розпадається на меми, гіфки, стікери, ремікси.

Проблема автентичності, центральна для обох архетипів (Нео шукає справжню реальність, Шрек іронічно грає з концепцією «справжнього я»), набуває нового виміру в контексті генеративних технологій. Deepfake, AI-генерований контент, автоматизовані боти розмивають межу між автентичним та штучним на епістемологічному рівні.

Етичний вимір цієї кризи полягає в питанні відповідальності: хто відповідає за риторичний акт, здійснений алгоритмом? Естетичний вимір проявляється в новій формі «uncanny valley» – дивній долині між людським та машинним висловлюванням. Постіронічна позиція Шрека тут виявляється продуктивнішою: замість пошуку «справжнього» вона пропонує гру з множинністю симулякрів. Ця криза автентичності вимагає нової риторичної етики – не заснованої на опозиції істинне/хибне, а орієнтованої на транспарентність алгоритмічних процесів та усвідомлену гібридність комунікативних актів.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє концептуалізувати фундаментальну трансформацію риторичних механізмів формування суб'єктності в цифрову епоху, виявляючи три парадигмальні моделі: техноностичну (Нео), постіронічну (Шрек) та постантропологічну (алгоритмічні агенти). 1) Техноностична риторика Нео репрезентує останню спробу реконструкції автономного суб'єкта через вертикальну трансценденцію та бінарні опозиції (реальне/симулятивне, істинне/хибне). Ця модель демонструє обмеженість модерністського проекту емансипації в умовах цифрової надлишковості, що підтверджується її слабкою адаптивністю до меметичного середовища. 2) Постіронічна риторика Шрека конститує нову форму суб'єктності через горизонтальну імманентність та прийняття фрагментованості як продуктивного ресурсу. Ця модель виявляється більш адаптивною до цифрового середовища, оскільки працює не з подоланням симуляції, а з її іронічним освоєнням. 3) Візуальна та мультимодальна риторика в обох архетипах демонструє онтологічний зсув від репрезентації реальності до її конституювання. Якщо «Матриця» оперує естетикою прориву (код за образом), то «Шрек» затверджує естетику надлишковості та самореферентності. 4) Трансформація

класичних риторичних категорій у цифровому просторі виявляє появу нових форм: алгоритмічний *ethos* (нейтральність асистентів), партиципаторний *pathos* (залученість через взаємодію), статистичний *logos* (ймовірнісна раціональність AI). 5) Формування гібридних асамбляжів людей і машин породжує постантропологічні форми суб'єктності, де риторичними агентами стають алгоритми, боти, рекомендаційні системи. Це ставить під питання саму можливість риторики без людського суб'єкта. 6) Криза автентичності в епоху генеративного AI вимагає нової риторичної етики, заснованої не на опозиції істинне/хибне, а на транспарентності алгоритмічних процесів та усвідомленій гібридності комунікативних актів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з концептуалізацією нових форм риторичної агентності, що виникають на перетині людського та машинного: постіронічного гностицизму (синтез трансценденції та іронії) та техномеметичної суб'єктності (алгоритмічне виробництво іронічної присутності). Ці гібридні форми можуть стати основою для нового розуміння риторики в постантропологічну епоху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Baudrillard, J. (1994) *Simulacra and simulation* / transl. from French by S. F. Glaser. – Ann Arbor : University of Michigan Press. 164 p. (Originally published 1981).
2. Deleuze, G., Guattari, F. (1987) *A thousand plateaus: Capitalism and schizophrenia* / transl. from French by B. Massumi. Minneapolis : University of Minnesota Press. 610 p. (Originally published 1980).
3. Derrida, J. (1976) *Of grammatology* / transl. from French by G. C. Spivak. – Baltimore : Johns Hopkins University Press. 354 p. (Originally published 1967).
4. Drucker, J. (2014) *Graphesis: Visual forms of knowledge production*. – Cambridge, MA : Harvard University Press. 240 p.
5. Eyman, D. (2015) *Digital rhetoric: Theory, method, practice*. – Ann Arbor : University of Michigan Press. 184 p.
6. Fahner, C. (2023) *Inverting the algorithmic gaze: Confronting platform power through media artworks*: PhD thesis / Toronto Metropolitan University and York University. Toronto. 215 p. – Mode of access: https://figshare.com/articles/thesis/Inverting_the_Algorithmic_Gaze_Confronting_Platform_Power_Through_Media_Artworks/26871469.
7. Foucault, M. (1970) *The order of things: An archaeology of the human sciences*. – New York : Pantheon Books. – 387 p. – (Originally published 1966).
8. Kirby, A. (2009) *Digimodernism: How new technologies dismantle the postmodern and reconfigure our culture*. – London : Continuum. – 232 p.
9. Konstantinou, L. (2016) *Cool characters: Irony and American fiction*. – Cambridge, MA : Harvard University Press. 272 p.
10. Lacan, J. (1977) *Écrits: A selection* / transl. from French by A. Sheridan. – New York : W. W. Norton & Company. 338 p. (Originally published 1966).
11. Pariser, E. (2011) *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. – New York : Penguin Press. 294 p.
12. Rorty, R. (1989) *Contingency, irony, and solidarity*. – Cambridge : Cambridge University Press. 201 p.
13. Vermeulen, T., та van den Akker, R. (2010). Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, 2(1), 1–14. DOI: 10.3402/jac.v2i0.5677
14. Vermeulen, T., та van den Akker, R. (2015). Utopia, Sort of: A Case Study in Metamodernism. *Studia Neophilologica*, 87(1), 55–67.
15. Zahurska, N. (2022). NEW SINCERITY IN POST-POSTMODERN ART. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Philosophy. Philosophical Peripeteias*, (66), 19-26. URL: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2022-66-1>
16. Zahurska, N. V. (2019). FROM NARCISSISM TO AUTISM: A DIGIMODERNIST VERSION OF POST-POSTMODERN. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Philosophy. Philosophical Peripeteias*, (61), 6-12. URL: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2019-61-1>.

Внесок авторів: всі автори зробили рівний внесок у цю роботу

Конфлікт інтересів: автори повідомляють про відсутність конфлікту інтересів

Yaroslav S. Halstyan, PhD Student of the Department of Theoretical and Practical Philosophy named after Professor Y. B. Shad, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq. 4, Kharkiv, 61022, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0007-1193-2750>

Artem V. Perchyk, PhD Student of the Department of Theoretical and Practical Philosophy named after Professor Y. B. Shad, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq. 4, Kharkiv, 61022, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-4917-7846>

RHETORIC OF DIGITAL SUBJECTIVITY: NEO, SHREK, AND THE EVOLUTION OF AGENCY IN THE AGE OF ALGORITHMS

The article examines the ontological transformations of rhetorical subjectivation under conditions of digital mediation. Through hermeneutic analysis of the archetypal figures of Neo («The Matrix») and Shrek (the eponymous animated narrative), the study conceptualizes paradigmatic modes of constituting subjectivity in the post-digital era. The research articulates the transition from post-structuralist deconstruction of the Cartesian cogito to emergent forms of distributed agency in hybrid human-machine assemblages.

The work identifies three distinctive epistemological models: techno-gnostic (represented by Neo), post-ironic (embodied in Shrek), and post-anthropological (manifested by algorithmic actors). The first model explicates the modernist project of emancipation through vertical transcendence and binary oppositions of real/simulative. The second demonstrates the postmodernist strategy of horizontal immanence, where irony functions as an ontological category. The third reveals the radical deterritorialization of rhetorical agency under conditions of algorithmic governance.

The study analyzes the fundamental reconfiguration of the classical rhetorical triad (ethos, pathos, logos) in digital space. Pathos transforms from affective disposition into performative practice through mechanisms of participation. Logos is reduced to probabilistic algorithms of machine learning. Ethos is constituted as a hybrid phenomenon at the intersection of human and non-human.

The crisis of authenticity in the context of generative technologies is examined, problematizing traditional epistemological dichotomies of true/false. A concept of new rhetorical ethics is proposed, founded on principles of algorithmic transparency and conscious hybridity of communicative acts.

The article articulates perspectives for further research on post-anthropological forms of rhetorical subjectivation, particularly post-ironic gnosticism (synthesis of transcendental and ironic modes) and techno-memetic agency (algorithmic production of discursive presence) as possible ontological frameworks for conceptualizing rhetoric within the posthumanist turn.

Keywords: **digital subjectivity, post-irony, algorithmic rhetoric, techno-gnosticism, multimodality, post-anthropological rhetoric.**

Authors Contribution: All authors have contributed equally to this work

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest

The article was received by the editors 15.03.2025

The article is recommended for printing 07.05.2025